

Навчальна дисципліна:

Професійний спорт у сучасному

суспільстві

Години: 2

Лекція №6

Тема: Організаційні засади професійного спорту

План:

1. Ліга як основна структурна одиниця професійного спорту.
2. Організаційна структура професійного спортивного клубу (команди).

Література:

1. Професійний спорт: Учебник для вузов/ С. И. Гуськов, В. Н. Платонов, М. М. Линец, Б. Н. Юшко.— К.: Олимпийская литература, 2000.- 392с.
2. Доспехов А. Хоккей в пустыне// Спорт-Экспресс.— 1996.- №1.- с. 31-35.
3. Ярчук. И. Лига начинаемая с драфта// Мой спорт.— 2004.- №10.- с. 89-90.
4. Какузин В. А., Загвородин И. А. Бурятов А. В. Футбольный клуб как объект управления (Социальные вопросы управления футбольным клубом на основе использования зарубежного опыта)// Теория и практика физической культуры.— 1991.- №6.- с. 52-55.

1. Ефективне функціонування професійного спорту як різновиду підприємницької діяльності багато в чому залежить від структури його організації та принципів управління. Найбільший позитивний досвід з цих питань накопичено у командних ігрових видах професійного спорту. Тому питання структурної побудови та принципів управління професійним спортом доцільно розглядати саме на їхньому прикладі.

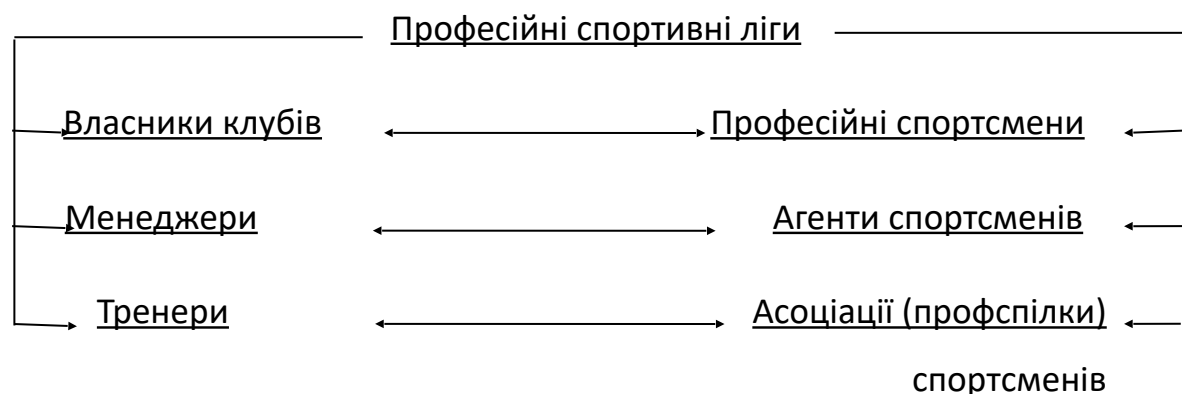
Основною структурною одиницею професійного спорту є ліга. Незалежно від назви (ліга — у футболі, бейсболі і хокеї; асоціація — в боксі) ця структурна одиниця формує стратегію і тактику розвитку відповідного виду професійного спорту і є його найвищим законодавчим та виконавчим органом. Ліга об'єднує визначену кількість команд, які знаходяться в різних містах.

Ліга у професійному спорті є закритою соціальною системою, головною функцією якої є організаційна ефективність. Організаційна ефективність реалізується кадровою політикою професійних ліг, що пов'язана зі специфічним наймом, переміщення та звільнення спортсменів. Для збільшення ефективності і продуктивності професійних ліг у них завжди здійснюється політика перерозділу робочої сили (гравців). Після закінчення чергового сезону склади практично всіх команд змінюються на 30-40%. Статути професійних ліг передбачають також можливість обміну гравцями і під час регулярних чемпіонатів. Перерозподіл гравців здійснюється

переважно з метою вирівнювання конкурентноздатності команд ліги, що, у свою чергу, підвищує передбачуваність результатів спортивних поєдинків і, як наслідок, зацікавленість глядачів і засоби масової інформації. Керівники ліг вважають, що успіхи ліг (насамперед фінансові) значно важливіші за успіхи окремого клубу, свого часу американська професійна ліга з європейського футболу (НАСЛ) збанкрутувала переважно тому, що ода команда(Нью-Йоркський "Космос") могла дозволити собі купівлю таких видатних гравців того часу як Пеле, Бекенбауер, Кіналя, а інші команди ледь животили. Дивитися на гру " в одні ворота" було не цікаво.

Для підвищення конкурентоздатності ліги також надають клубам — аутсайдерам фінансову підтримку. Так, керівництво НХЛ розробило в середині 1990-х років спеціальну програму виживання для "клубів — бідняків". Кожний з цих клубів автоматично отримує дотацію з центральних фондів ліги у розмірі 7 млн. доларів в разі, якщо насамперед чергового чемпіонату реалізує не менше 13 тис. сезонних абонементів на ігри своєї команди.

Інфраструктура ліг у професійному спорті включає шість відносно самостійних груп людей, котрі задіяні у спортивному бізнесі:

Це з одного боку, власники команд, менеджери, тренери, а з іншого боку, - спортсмени, агенти спортсменів та Асоціації спортсменів професійних ліг. Між ними немає та й не може бути повної злагоди і солідарності. Але у них є спільні інтереси у спортивному бізнесі, що пов'язані з максималізацією прибутків. Певною мірою до інфраструктури професійних ліг можна віднести також асоціації спортивних суддів, журналістів, радіо і телекоментаторів, власників спортивних споруд, інформаційних мереж тощо.

Найвищим органом влади у професійній лізі є "Рада управління, до якої входять президенти всіх команд певної ліги. Рада несе відповідальність за поточну діяльність та визначає перспективну політику ліги, вирішує питання, щодо зміни правил гри, розширення кількості команд в лізі, розташування команд, умови прийому до ліги нових команд; обирає Президента або коміонера ліги(не менше 2/3 голосів — НФЛ). Рада Управління має право: накладати штрафи на власників, детекторів, акціонерів, керівників клубів, гравців, персонал Ліги; проводити перевірку журналів фінансових і інших документів Ліги і звітувати про результати членам Ліги і Коміонеру, роботи свої висновки та надавати рекомендації в Лігу з будь-якого питання. У разі несподіваної втрати працездатності Президента або його смерті Рада управління має право зібратись на позачергові збори з метою виборів нового Президента.

Очолює професійну лігу президент або коміонер, який обирається Радою управління ліги (2/3 голосів). Президент ліги не має право мати ніяких фінансових інтересів прямих чи непрямих в професійному спорті. Термін роботи і заробітної плати президента

встановлюється Лігою. Зокрема, у бейсболі комісіонер обирається терміном на сім років. Заробітна плата комісіонера залежить від якості його роботи, яке визначається, насамперед, за величиною прибутків ліги. Наприклад, комісіонер НБА Девід Терн у 1939р. рішенням Ради власників ліги отримав зарплату 3.5млн. доларів на рік за успіхи у значному покращенні фінансового стану ліги. В 1990-х роках його зарплата зросла до 8млн. Він обіймав посаду Комісіонера НБА з 1984 по 2014рік.

Комісіонер НФЛ Роджер Гуделл (з 2006р.- до тепер) в 2012 році отримав від неї 44млн. доларів виплат. Зарплата голови ліги з урахуванням бонусів склала 35,1млн. доларів. Крім того, він отримав 5млн. за хорошу роботу і 4.1млн. пенсійних виплат через локаут 2011року. На думку власників клубів, Гуделл повністю заслуговує виплачених йому грошей. За підсумками сезону 2011-2012 років річний прибуток ліги вперше досяг позначки в 10млрд. доларів. Під час локауту НФЛ в 2011р. Роджер Гуделл за власним бажанням зменшив свою зарплату з 10млрд. дол/рік до 1дол. на період, доки тривали перемовини з профспілкою гравців(тривали 5 місяців).

Комісіонер (президент) ліги здійснює загальне керівництво і годує на всіх засіданнях Виконавчого комітету; може обрати місце розташування офісу Ліги, який повинен бути розташований в або поруч з містом, в якому експлуатується франшиза Ліги(НФЛ); пов'язані з функціонуванням Лаги, зокрема, наймати юридичних консультантів або приймати рішення про правові заходи щодо осіб або організацій, дії яких загрожують інтереси Ліги, клубам; укладає контракти і проводить переговори від імені Ліги; може накладати "вето" на підписання контракту між клубом і гравцем, якщо це

порушує Статут Ліги або загрожує інтересам Ліги; розв'язує суперечки між командами, власниками клубів, гравцями і тренерами, гравцями і керівником Ліги, контролює фінансові питання і відсутність махінацій; затверджує на проплату рахунки; затверджує календар змагань і стежить за дотриманням правил проведення змагань, контролює роботу Відділу по зв'язках зі спільнотою і інші відділи; ініціює створення комітетів з певних питань і є їх членом; призначає час і дату проведення щорічних зборів і позачергових зборів; схвалює призначення члена Ради Управління (представника клубу). Веде переговори стосовно продажу прав на телетрансляцію фінальних матчів і матчів регулярного чемпіонату тощо.

Комісіонер має бути присутній на всіх зборах Ради управління і звітує на її щорічних зборах.

У випадку порушення Статуту Ліги або скоєнні дій, які можуть зашкодити інтересам Ліги, Комісіонер РФЛ має право накласти штраф на винуватця у розмірі не більше 500 000 доларів. У випадку несанкціонованого Лігою продажу, передачі клубу або наданні будь-яких прав у володінні клубом особам, які не є найближчими родичами, Комісіонер має право накласти штраф (не менше, ніж 500 000 доларів та 15% в вартості операції), або скасувати контракти або угоди між Лігою(її членами) і порушником.

Президенти ліг мають віце-президентів за напрямками роботи. Наприклад, у президента НХЛ п'ять віце-президентів: з маркетингу; оперативного керівництва та адміністративних справ; юридичних питань; телебачення; суддівства.

Подібну структуру має професійна футбольна ліга (ПХЛ) України. Керівництво діяльністю Ліги здійснює Рада ПХЛ(обрано у 2004р.) до котрої входять на сьогодні 12 представників клубів Української Прем'єр-ліги, 11 представників клубів першої і другої ліг. Раду очолює президент ПФЛ. З числа членів Ради обирається перший віце-президент і двоє віце-президенти. Оперативне управління лігою здійснює виконавчий комітет, очолюваний генеральним директором. Він призначається та звільняється Радою ПФЛ за поданням її президента.

2. Професійний спортивний клуб (команда) є низовою складовою ланкою ліги(асоціації). Професійні клуби це комерційні організації. У професійному спорті юридично сформувалися три форми власності: індивідуальна, корпоративна (власником команди є форма або компанія), акціонерна (власниками команди ж власники акцій). Наприклад, лондонський футбольний клуб "Челсі" належить російському мільярдеру Р. Абрасовичу. Найтитолованіша команда НХЛ "Монреаль Командієнс" належить канадській компанії "Молсон", що виробляє пиво. Акції команди "Сент-Луїс Блюз" порівну (по 5%) належить 20 компаніям Сент-Луїса. На теперішній час у Північній Америці переважає індивідуальна форма володіння командами. Згідно даних журналу "Форбс Мегзін" серед 400 найбагатших людей США майже 50 осіб володіють професійними спортивними командами і понад 300 — мають відношення до професійного спорту. Але у зв'язку з тим, що у професійному спорті зростають не тільки прибутки, а й видатки, все більше активізується корпоративна форма власності стосовно професійних команд.

Для вступу в Лігу керівництво клубу-претендента має виконати ряд вимог. Наприклад, згідно Конституції НФЛ кожен претендент на членство повинен подати письмову заяву на ім'я Комісіонера Ліги. В заяві має міститись наступна інформація: місто, в якому планується розміщення команди; тип організації; звіт про фінансове становище заявника (якщо акціонерне товариство, то інформація про фінансове становище всіх акціонерів); якщо заявник є корпорацією, завірена копія Статуту; якщо заявником є партнерське утворення без статусу юридичної особи, та завірена копія Угоди про партнерство; імена та адреси всіх посадових осіб і директорів. До заяви додається підтвердження, що після прийняття команди в Лігу, заявник повністю погоджується з Конституцією, Статутом, правилами і положеннями Ліги і будь-якими поправками або змінами до них.

Кожна заявка на, членство повинна супроводжуватися чеком на 25 000 доларів. Після затвердження заявки на вступ, додаткові 25 000доларів виплачуються Лізі. Якщо клуб отримує відмову у вступі до Ліги, Ліга зобов'язується повернути заявнику 25 000 дол. за вирахуванням всіх витрат, пов'язаних за розглядом заяви.

При розгляді заявки на вступ до Ліги Комісіонер, у разі необхідності, має право привести розслідування з метою перевірки отриманої інформації. Після завершення такого розслідування Комісіонер повинен подати звіт на розгляд Ради Управління. За прийняття нового клубу до Ліги мають проголосувати не менше ніж 3/4 членів Ліги.

Кожен учасник отримує Свідоцтво про членство, підписане Комісіонером і секретарем Ліги, яке затверджує членство клубу у Лізі

і право клубу представляти Лігу в обраному місті. Дане Свідоцтво не підлягає передачі.

Членство клубу в Лізі не може бути продано, привласнено або передане повністю або частково без дотримання певних вимог і погодження з керівництвом Ліги. Продаж або передача членства в Лізі набирають чинності тільки, якщо таке рішення буде підтримане не менш ніж 3/4 членів Ліги.

Клуб може добровільно вийти з Ліги, подавши письмову заяву Комісару. Клуб повертає Свідоцтво про членство в Лізі і має оплатити всі збори і відрахування в Лігу, погасити заборгованості по контрактах гравців і за оренду ігрового поля.

Примусове припинення членства в Лізі відбувається в випадку припинення ведення підприємницької діяльності; банкрутства; розпуску власником команди під час регулярного сезону.

У випадку нестачі коштів на покриття витрат Ліги, кожен клуб на вимогу Комісіонера зобов'язаний у рівній частині надати необхідні кошти.

Основним документом, що регламентує діяльність створення професійного спортивного клубу, є його статут. Але реальна діяльність професійних клубів юридично досить жорстко обмежується угодами з лігами, до яких вони входять. Так, члени Ліги зобов'язуються дотримуватись рішення комісіонера, Ради управління або членів клубів Ліги в кожній справі в межах їхньої юрисдикції; дотримуватися Статуту Ліги; брати участь в кожному засіданні Ради управління (Виконавчого комітету).

Клуб, на свій розсуд, може прийняти окремі правила клубу, які не суперечать Конституції (Статуту) Ліги та (або) нормам і правилам Ліги. Клуб має проінформувати гравців про всі правила, прийняті в клубі.

Тому, з одного боку, клуби є рівноправними партнерами, котрі здійснюють внесок у спільну працю і мають свою частку у загальному бізнесі. Але з іншого боку, вони мають підкорятися законодавству Ліги, котре не виключає можливості суворих дисциплінарних санкцій в разі його порушення.

На відміну від інших сфер підприємства, де для різних структур існує можливість пошуку власного ринку збуту, члени спортивних професійних ліг (клуби) не можуть вийти з ліги і займатися власним бізнесом. Необхідною умовою їхнього існування є наявність конкурентоспроможних суперників, з якими можна було б змагатися. Суперниками вони залишаються лише на спортивних майданчиках. Економічні взаємовідносини, що сформувалися на основі картельної структури професійного спорту, посягають у монополізації "ринку нової продукції" і "ринку робочої сили". У першому випадку це ринок з одним продавцем(певна ліга), а в іншому - з одним покупцем(та є сама ліга).

Очолює клуб президент. Залежно від форми власності функції президента виконує сам власник або особа, яка обрана Радою правління клубу. Правління клубу на чолі зі президентом вирішує всі питання функціонування і розвитку клубу в межах компетенції, котру надають клубам професійні ліги (асоціації).

Організаційна структура професійних спортивних клубів подібна у всіх командних ігрових видах спорту. Команду очолює генеральний (головний) менеджер (спортивний директор). Тренувальним процесом керує головний тренер. Йому допомагають кілька тренерів. Їх кількість залежить від виду спорту. Так, бейсбольну команду з 25 гравців тренують 6-10 тренерів.

Чисельний склад команди також залежить від виду спорту: 12-15 гравців у баскетболі, 25-27 - у хокеї, 47-50 - у американському футболі. Загальний чисельний склад деяких футбольних команд разом з адміністративним та обслуговуючим персоналом становить близько 100 осіб. Кожна професійна команда протягом ігрового сезону має постійний основний склад гравців. Окрім них кожний клуб може утримувати певну кількість гравців у " факультативних списках" в нічних лижах ("фарм-клуби"). Цих гравців команди залучають до окремих ігор сезону. Разом з цим клуби можуть також на певний час відряджати гравців основного складу до нижчих ліг. Керівництво клубу може відряджати гравців основного складу до фарм-клубу з різних причин: для набуття ігрової практики після тривалої перерви в змаганнях у зв'язку з травмою чи хворобою; в разі невідповідності рівня "спортивної форми" гравця рівню гри команди; з метою покарання за порушення певних пунктів контракту чи інші провини. Клуби також мають право здавати на певний термін своїх гравців в оренду іншим клубам. Аналогічні положення діють і у Професійній футбольній лізі України. Так, футбольний клуб "Динамо"(Київ) має команду "Динамо-2", котра виступає в нижчій лізі. У цій команді періодично виступають гравці елітної команди, які з тих чи інших причин втратили ігрові кондиції. У свою чергу деякі

гравці другої команди періодично залучаються до виступів за першу команду. Досить широко в українському професійному футболі практикується також надання гравців в оренду іншим командам. Подібна система діє і в інших ігрових видах спорту.

На діяльність професійних спортивних клубів, окрім ліг, суттєвий вплив мають фактори зовнішнього середовища: політика урядів відповідальних країн; соціально-культурні характеристики певної країни; рівень економічного розвитку конкретної країни.

Аналіз існуючої організаційної структури управління в ігрових видах професійного спорту свідчить, що вона має характерні риси картеля. Об'єднання клубів (команд) у професійні ліги (асоціації) практично усунуло їх від економічного змагання. Вони суперники лише на спортивних майданчиках, а в бізнесі вони партнери.

Підсумковуючи попередню інформацію, можна стверджувати, що професійний спортивний клуб є кризовою складовою ланкою професійної ліги. У професійному спорті існує три форми власності: індивідуальна, корпоративна та акціонерна. Основним документом, що регламентує діяльність професійного клубу, є його статут. Юридично професійний клуб є незалежною самостійною організацією, але його реально діяльність суттєво обмежується угодою, яку він укладає з відповідною лігою. Керівним органом професійного клубу є його Рада управління на чолі з президентом. Поточною діяльністю професійного клубу керує генеральний менеджер (технічний директор). Тренувальним процесом керує головний тренер. Йому допомагають тренери-асистенти.